ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠ' ΑΚΡΟΑΤΗΡΙΟΥ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
στην υπόθεση 159/86 *

I — Πραγματικά περιστατικά και έγγραφη διαδικασία

Ο προσφεύγων, υπήκοος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, γεννήθηκε το 1953 στην Ιταλία όπου και κατοικεί από το 1959.

Στις 27 Οκτωβρίου 1975 εισήλθε στην υπηρεσία του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ispra, υπό την ιδιότητα του εκτάκτου υπαλλήλου, όπου εργάζεται στην υπηρεσία λογιστηρίου.

Κατά την πρόσληψή του, ο κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (στο εξής: « κανονισμός υπηρεσιακής καταστάσεως ») γνώριζε μόνο την αποζημίωση αποδημίας, η χορήγηση της οποίας στηρίζεται κυρίως στο κριτήριο της αλλαγής πραγματικής κατοικίας και επικουρικά στο κριτήριο της ιθαγενείας.

Αργότερα, το άρθρο 21 του κανονισμού (Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ) 912/78 του Συμβουλίου, της 2ας Μαΐου 1978, περί τροποποιήσεως του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του καθεστώτος που εφαρμόζεται επί του λοιπού προσωπικού των Κοινοτήτων προσέθεσε στο άρθρο 4 του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως την ακόλουθη παράγραφο:

« 2. Ο υπάλληλος, ο οποίος δεν έχει ούτε είχε ποτέ την ιθαγένεια του κράτους επί του εδάφους του οποίου βρίσκεται ο τόπος υπηρεσίας του, δεν συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1, και έχει δικαίωμα αποζημιώσεως εκπατρισμού ίσης προς το ένα τέταρτο της αποζημιώσεως αποδημίας. »

Κατά την ημέρα δημοσιεύσεως του κανονισμού αυτού στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (JO L 119 της 3.5.1978, σ. 1), ο γενικός διευθυντής προσωπικού και διοικήσεως εξέδωσε το Infor-Rapide 78, με το οποίο εφιστάτο η προσοχή των υπαλλήλων και του λοιπού προσωπικού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στη θέσπιση της προαναφερθείσας αποζημιώσεως.

Της ανακοινώσεως αυτής επακολούθησε η κυκλοφορία νέας πληροφορίας, η οποία δημοσιεύτηκε στο έντυπο των διοικητικών πληροφοριών « Spécial Commission, της 29ης Μαΐου 1978 », με την οποία καλείτο το ενδιαφερόμενο προσωπικό της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένου και του προσωπικού που υπάγεται στο Κοινό Κέντρο Ερευνών, να υποβάλει έγγραφη αίτηση στις τοπικές διοικητικές υπηρεσίες για να μπορέσει ενδεχομένως να τύχει της αποζημιώσεως εκπατρισμού.

Ο προσφεύγων υπέβαλε στις 12 Μαρτίου 1985 αίτηση στον προϊστάμενο του τμήματος « διοικητικά και οικονομικά δικαιώματα » προκειμένου να του χορηγηθεί η εν λόγω αποζημίωση, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως.

Όταν διαπίστωσε ο προσφεύγων επί του εκκαθαριστικού σημειώματος του μισθού του του μηνός Σεπτεμβρίου 1985 ότι η αποζημίωση εκπατρισμού του χορηγήθηκε αναδρομικά μόνο από τον Μάρτιο 1985, δηλαδή από την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως του, υπέβαλε στις 9 Δεκεμβρίου 1985 διοικητική ένσταση δυνάμει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως. Με την ένσταση αυτή ισχυρίστηκε ότι η απο-

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ζημίωση εκπατρισμού έπρεπε να του είχε χορηγηθεί αναδρομικά από τις 4 Μαΐου 1978, ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ ο προαναφερθείς κανονισμός 912/78 του Συμβουλίου.

Η αρμόδια για τους διορισμούς αρχή (στο εξής: «ΑΔΑ») απέρριψε την 1η Απριλίου 1986 τη διοικητική ένσταση για το λόγο ότι η θέσπιση της αποζημιώσεως εκπατρισμού είχε γνωστοποιηθεί στο προσωπικό που υπηρετούσε στην Ispra το 1978, ότι ο προσφεύγων είχε λάβει τότε αντίτυπο του προαναφερθέντος κανονισμού στη μητρική του γλώσσα και ότι πριν από τις 12 Μαρτίου 1985 δεν είχε υποβάλει αίτηση στις διαχειριστικές υπηρεσίες στις οποίες υπήγετο ούτε καν τους γνωστοποίησε ότι πληρούσε τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της αποζημιώσεως εκπατρισμού, μολονότι δεν είχε απομακρυνθεί από την υπηρεσία λόγω αδείας. Η ΑΔΑ υπογράμμισε ότι το γεγονός ότι ο προσφεύγων έλαβε οψίμως γνώση της τροποποιήσεως του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως οφείλετο μόνο στην έλλειψη προσοχής εκ μέρους του.

Κατά της απορριπτικής αυτής αποφάσεως άσκησε ο προσφεύγων την παρούσα προσφυγή την 1η Ιουλίου 1985.

Η έγγραφη διαδικασία ακολούθησε την κανονική της πορεία. Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή και μετά από ακρόαση του γενικού εισαγγελέα, το Δικαστήριο αποφάσισε την έναρξη της προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων.

II — Αιτήματα των διαδίκων

Ο *προσφεύγων* ζητεί από το Δικαστήριο:

1) να κρίνει ότι στον προσφεύγοντα οφείλεται η αποζημίωση εκπατρισμού από τις 4 Μαΐου 1978·

2) να ακυρώσει το μέτρο με το οποίο η ΑΔΑ αρνήθηκε να εκκαθαρίσει τα οφειλόμενα ποσά μέχρι τον Φεβρουάριο 1985·

3) να καταδικάσει το καθού η προσφυγή όργανο στα δικαστικά έξοδα.

Το *καθού* ζητεί από το Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη·

2) άλλως, να κρίνει την προσφυγή αβάσιμη·

3) να κρίνει επί των δικαστικών εξόδων σύμφωνα με τον κανονισμό διαδικασίας.

III — Ισχυρισμοί και επιχειρήματα των διαδίκων

Α — *Επί του παραδεκτού*

Η *Επιτροπή* προέβαλε κατά της παρούσας προσφυγής ένσταση απαραδέκτου δυνάμει του άρθρου 91 του κανονισμού διαδικασίας του Δικαστηρίου, λόγω του ότι η διοικητική ένσταση που υπέβαλε ο προσφεύγων ήταν εκπρόθεσμη.

Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση τα βλαπτικά για τον προσφεύγοντα πραγματικά περιστατικά συνίστανται σε καθεμία από τις αρνητικές αποφάσεις που υλοποιούνται μήνα προς μήνα με κάθε εκκαθαριστικό σημείωμα αποδοχών στο οποίο δεν μνημονεύεται η αποζημίωση εκπατρισμού, από τον Μάιο 1978 έως τον Φεβρουάριο 1985. Επομένως, ο προσφεύγων θα έπρεπε να είχε υποβάλει διοικητική ένσταση κατά το άρθρο 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, κατά των πράξεων αυτών.

Ο προσφεύγων, υποβάλλοντας στις 9 Δεκεμβρίου 1985 τη διοικητική του ένσταση κατά των αποφάσεων αυτών, η τελευταία των οποίων ανάγεται στις 15 Φεβρουαρίου 1985, υπερέβη την προθεσμία που προβλέπει το άρθρο 90, παράγραφος 2, του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως.

Εξάλλου, η Επιτροπή παρατηρεί ότι η απόφαση την οποία έλαβε η ΑΔΑ την 1η Απριλίου 1986 απλώς επιβεβαίωσε τις προηγούμενες αποφάσεις που υλοποιήθηκαν με τα εκκαθαριστικά σημειώματα αποδοχών και περιορίστηκε να εκθέσει την αιτιολογία της εμμονής σ' αυτές τις αποφάσεις.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι η αναλυτική αυτή έκθεση, της οποίας η δικαιολογία προκύπτει από το ίδιο το γράμμα της αποφάσεως της 1ης Απριλίου 1986, είναι σύμφωνη με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου (βλέπε σχετικά απόφαση της 15ης Ιουνίου 1976, Wack κατά Επιτροπής, υπόθεση 1/76, Racc. σ. 1017· απόφαση της 8ης Μαΐου 1973, Gunnella κατά Επιτροπής, υπόθεση 33/72, Racc. 1973, σ. 475· απόφαση της 24ης Ιουνίου 1971, Vinck κατά Επιτροπής, υπόθεση 53/70, Racc. 1971, σ. 601).

Ο *προσφεύγων* θεωρεί ότι το εκκαθαριστικό σημείωμα αποδοχών του Μαΐου 1978 δεν μπορεί λογικά να εξομοιωθεί με απορριπτική απόφαση, απλώς και μόνο επειδή δεν περιελάμβανε την αποζημίωση εκπατρισμού, η οποία μόλις είχε θεσπιστεί. Υποστηρίζει ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως δε από την απόφαση της 21ης Φεβρουαρίου 1974 (συνεκδικασθείσες υποθέσεις 25 ως 33/73, Schots-Kortner κατά Συμβουλίου και Κοινοβουλίου, Racc. σ. 177), το εκκαθαριστικό σημείωμα αποδοχών δεν αποτελεί πράξη ικανή να αποτελέσει αφετηρία της προθεσμίας προσφυγής παρά μόνο αν από την πράξη αυτή προκύπτει σαφώς διοικητική απόφαση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται απλώς και μόνο για σιωπή της διοικήσεως ή για παρά λειψη απο μέρους της, η οποία δεν συνεπήγετο καμιά κατάργηση ή μείωση προϋφισταμένων αποδοχών. Πράγματι, σε καμιά έννομη τάξη και πολύ λιγότερο στην κοινοτική έννομη τάξη δεν είναι δυνατό να αποδοθεί στη σιωπή της διοικήσεως — της οποίας δεν προηγήθηκε ρητή πράξη κλήσεως, προσκλήσεως, αιτήσεως ή οχλήσεως — το περιεχόμενο και το αποτέλεσμα απορριπτικής αποφάσεως.

Εξάλλου, ο προσφεύγων παρατηρεί ότι η απορριπτική απόφαση της ΑΔΑ της 1ης Απριλίου 1986 επιβεβαιώνει όχι, όπως ισχυρίζεται η Επιτροπή, την απόφαση που εκφράζεται στο εκκαθαριστικό σημείωμα αποδοχών του Μαΐου 1976, αλλά την απόφαση που εκφράζεται στο εκκαθαριστικό σημείωμα του Σεπτεμβρίου 1985, στο οποίο περιλαμβάνονται τα καθυστερούμενα ποσά αποζημιώσεως του προσφεύγοντος από τον Μάρτιο 1985. Επομένως, η διοικητική του ένσταση υποβλήθηκε εμπροθέσμως κατά της αποφάσεως η οποία εκφράζεται με το εκκαθαριστικό σημείωμα αποδοχών του Σεπτεμβρίου 1985. Εν πάση περιπτώσει, το δήθεν απαράδεκτο της διοικητικής του ενστάσεως — επί του οποίου στηρίζεται το απαράδεκτο της παρούσας προσφυγής — δεν του γνωστοποιήθηκε ποτέ, ιδίως δε με την απορριπτική απόφαση της 1ης Απριλίου 1986. Ο προσφεύγων αμφισβητεί περαιτέρω την άποψη της καθής, σύμφωνα με την οποία έπρεπε να έχει υποβάλει την ένστασή του πριν από τη 15η Αυγούστου 1978, διότι η ένσταση αυτή θα ήταν στην πραγματικότητα αλυσιτελής δεδομένου ότι τότε μπορούσε απλώς να ζητήσει την καταβολή της αποζημιώσεως.

Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι τα επιχειρήματα της Επιτροπής συγχέουν το παραδεκτό και το βάσιμο της διαφοράς, αναμιγνύοντας το ζήτημα αν έπρεπε ο προσφεύγων να ζητήσει την αποζημίωση επί ποινή απωλείας του σχετικού του δικαιώματος ή μήπως η διοίκηση ήταν υποχρεώμενη να φροντίσει το θέμα αυτεπαγγέλτως.

Β — *Επί της ουσίας*

Ο *προσφεύγων* ισχυρίζεται καταρχάς ότι η καταβολή της αποζημιώσεως εκπατρισμού συνάπτεται με το γεγονός ότι ο υπάλληλος δεν

έχει την ιθαγένεια του κράτους επί του εδάφους του οποίου βρίσκεται ο τόπος υπηρεσίας του και ότι συνεπώς συντρέχουν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της αποζημιώσεως αυτής από την ημερομηνία που θεσπίστηκε, δηλαδή από τις 4 Μαΐου 1978.

Πράγματι, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει, ιδίως δε από την απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 1980 (Hochstrass κατά Δικαστηρίου, υπόθεση 147/79, Racc. 1980, σ. 3005), ότι η αποζημίωση εκπατρισμού στηρίζεται μόνο επί του αντικειμενικού και ρητού κριτηρίου της ιθαγενείας. Κατόπιν αυτού, στην προκειμένη περίπτωση, εφόσον ο προσφεύγων είναι υπήκοος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας από της γεννήσεώς του και εφόσον κατέχει μόνο τη γερμανική ιθαγένεια, οι ισχυρισμοί της καθής σχετικά με τις περιπέτειες της οικογενείας από την οποία κατάγεται και με την κατοικία του κατά το χρόνο προσλήψεώς του δεν είναι ουσιώδεις. Ο προσφεύγων χαρακτηρίζει ιδίως ως παράλογο τον ισχυρισμό της Επιτροπής, σύμφωνα με τον οποίο είναι « Ιταλός με γερμανικό διαβατήριο ».

Είναι άλλωστε αμφίβολο να οφείλουν οι δικαιούχοι να εκδηλώνονται και να αναγγέλουν ότι κατέχουν την ιθαγένεια άλλου κράτους από εκείνο επί του εδάφους του οποίου βρίσκεται ο τόπος υπηρεσίας τους για να μπορεί η Επιτροπή να εξατομικεύσει τους υπαλλήλους που πληρούν τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της αποζημιώσεως εκπατρισμού. Με άλλα λόγια, διαφορετικά από ό,τι συμβαίνει, παραδείγματος χάρη, στα θέματα οικογενειακών επιδομάτων, τα οποία συνδέονται με προσωπικά γεγονότα για τα οποία η διοίκηση δεν μπορεί να ενημερωθεί παρά από τον ενδιαφερόμενο (τροποποίηση της προσωπικής του καταστάσεως, επέλευση συντηρουμένων προσώπων, γέννηση τέκνου κλπ.), η εξακρίβωση των προϋποθέσεων εκκαθαρίσεως της αποζημιώσεως μπορούσε να γίνει αυτεπαγγέλτως αφού, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η ιθαγένεια του προσφεύγοντος και ο τόπος υπηρεσίας του ήταν γνωστά κατά τρόπο βέβαιο και επίσημο για τη διοίκηση.

Σχετικώς παρατηρεί ο προσφεύγων ότι είναι αδύνατο να αντιληφθεί τον ισχυρισμό της καθής τον οποίο εκθέτει στο υπόμνημά της αντικρούσεως και σύμφωνα με τον οποίο η διοίκηση « δεν μπορούσε ασφαλώς να γνωρίζει ότι ο προσφεύγων, ο οποίος ακούει σε ιταλικό όνομα (Michele) και έχει αφομοιωθεί πλήρως στην Ιταλία όπου ζούσε ανέκαθεν και της οποίας τη γλώσσα ομιλεί απταίστως, ήταν γερμανικής ιθαγενείας ». Αρκεί να υπενθυμιστεί ότι κατά το χρόνο της προσλήψεως η ιθαγένεια κάθε υποψηφίου δηλώνεται και πιστοποιείται με ειδική βεβαίωση και ότι η Επιτροπή δημοσιεύει περιοδικά ενημερωμένο προσωπικό δελτίο, το οποίο περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τη διοικητική κατάσταση κάθε υπαλλήλου, ετησίως δε κατάλογο του υπηρετούντος προσωπικού στον οποίο εμφαίνεται η ιθαγένεια και ο τόπος υπηρεσίας κάθε προσώπου. Έτσι, παραδείγματος χάρη, το όνομα του προσφεύγοντος εμφαίνεται στη σελίδα 46 του ισχύοντος πίνακα ως έχων ιθαγένεια « D » και με τόπο υπηρεσίας « IPR ». Ο συνδυασμός των δύο αυτών στοιχείων, τα οποία διέθετε ανέκαθεν η Επιτροπή, είναι περισσότερο από αρκετός για να επιτρέψει την αυτόματη εκκαθάριση της αποζημιώσεως, όπως κατά την αυτόματη αύξηση των αποδοχών κατά τη λήξη των κλιμακίων αρχαιότητας και κατά την προσαρμογή των διορθωτικών συντελεστών κατόπιν μετατάξεως σε άλλο τόπο υπηρεσίας.

Ο προσφεύγων θεωρεί ότι η απόφαση της ΑΔΑ η οποία είχε ως συνέπεια να τον στερήσει επί σειρά ετών από ένα στοιχείο των αποδοχών του συνιστά παράβαση του άρθρου 62 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως. Όπως οι λοιπές απολαβές που οφείλονται στον υπάλληλο, η αποζημίωση εκπατρισμού αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των αποδοχών, κατά την έννοια δε της προαναφερθείσας διάταξης του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως δεν είναι δυνατό να παραιτηθεί κανείς από το αντίστοιχο δικαίωμα. Εξάλλου η αποζημίωση αυτή δεν μπορεί να παύσει να χορηγείται ή να

διακοπεί παρά μόνο όταν δεν πληρούται η σχετική προϋπόθεση χορηγήσεώς της, τούτο δε στις περιπτώσεις που προβλέπονται ρητά από τον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως (υπηρεσία στο έδαφος κράτους μέλους πλην εκείνου του οποίου είναι υπήκοος ο υπάλληλος, άδεια άνευ αποδοχών, εφαρμογή πειθαρχικών κυρώσεων κλπ.). Περαιτέρω, όπως έχει σήμερα το δίκαιο της υπηρεσιακής καταστάσεως των υπαλλήλων, ο μηχανισμός της παραγραφής δεν προβλέπεται ούτε εις βάρος της διοικήσεως ούτε εις βάρος των διοικουμένων. Κατόπιν αυτού, το δικαίωμα στην αποζημίωση εκπατρισμού πρέπει να θεωρηθεί απαράγραπτο. Για το λόγο αυτόν, όπως μπορεί η διοίκηση χωρίς προθεσμίες να ελέγχει και να εκκαθαρίζει εκ νέου αυτεπαγγέλτως τη λογιστική κατάσταση των υπαλλήλων, έτσι φαίνεται δίκαιο να πρέπει αυτό να συμβαίνει και στις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ υπαλλήλων και διοικήσεως, τουλάχιστον όταν δεν υφίσταται απάτη, δόλος ή άλλη εκ προθέσεως επιλήψιμη συμπεριφορά από μέρους του ενδιαφερομένου.

Ο προσφεύγων υποστηρίζει εξάλλου ότι η προαναφερθείσα απόφαση της ΑΔΑ περιέχει επίσης παράβαση του άρθρου 16 του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, αφού η επίμαχη αποζημίωση μπορούσε και έπρεπε να εκκαθαριστεί στη συγκεκριμένη περίπτωση σύμφωνα με τις λεπτομέρειες και την περιοδικότητα των κυρίων αποδοχών.

Κατά την άποψη του προσφεύγοντος, οι διατάξεις που θέσπισαν την αποζημίωση εκπατρισμού δεν επέβαλαν στους ενδιαφερομένους την εκτέλεση καμιάς υποχρεώσεως στην οποία να υπάγεται η κτήση του δικαιώματος αποζημιώσεως, η δε δημοσιευθείσα πληροφορία στον « Ταχυδρόμο του προσωπικού » είχε απλώς το χαρακτήρα προσκλήσεως εκδηλώσεως και δεν μπορεί να ερμηνευθεί παρά μόνο προς το συμφέρον των υπαλλήλων και υπό την έννοια της ταχείας εκκαθαρίσεως των ποσών που τους οφείλονται. Ο προσφεύγων θεωρεί ότι δεν μπορεί να κατηγορηθεί για οποιαδήποτε αμέλεια προπαντός αν εκτιμηθούν στην προκειμένη περίπτωση τα προσωπικά στοιχεία (καλή πίστη του προσφεύγοντος, κάθε άλλο παρά φιλόδικη συμπεριφορά, μάλλον αφιέρωση στην εργασία παρά αναζήτηση συναφών οικονομικών πλεονεκτημάτων) και τα αντικειμενικά στοιχεία (το ότι η αποζημίωση αποτελεί νέο γεγονός, ύπαρξη ab initio του δικαιώματος στην παροχή, έλλειψη περιοριστικών διατάξεων στον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως). Αντίθετα, η αμέλεια της διοικήσεως είναι πολύ πιο σοβαρή και ισοδυναμεί ασφαλώς με παράλειψη οφειλομένης ενεργείας, δηλαδή της έγκαιρης και αυτεπάγγελτης εκκαθάρισης της αποζημιώσεως.

Η αρνητική απόφαση συνεπάγεται επιπλέον παράβαση της γενικής αρχής, σύμφωνα με την οποία η έκπτωση και οι περιορισμοί των δικαιωμάτων πρέπει να προβλέπονται ρητά από τις ισχύουσες διατάξεις. Πράγματι, το προσβαλλόμενο μέτρο δεν μπορεί να βρει έρεισμα ούτε στον κανονισμό υπηρεσιακής καταστάσεως ούτε στις εκτελεστικές τυχόν διατάξεις ούτε πολύ περισσότερο στα πληροφοριακά δελτία που διανεμήθηκαν τότε από τη γενική διεύθυνση IX, που δεν μπορούσαν να προκαλέσουν τέτοια συνέπεια.

Η αρνητική απόφαση δεν μπορεί επίσης να στηριχθεί ούτε στην προαναφερθείσα από την καθής νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία, σύμφωνα με την άποψη του προσφεύγοντος, αφορά υποθέσεις με συγκεκριμένα νοήματα. Αυτό συμβαίνει με την απόφαση της 13ης Ιουλίου 1972 (Bernardi κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υπόθεση 90/71, Racc. 1972, σ. 603), με την οποία προσήφθη στον προσφεύγοντα ότι παρεβίασε την υποχρέωση της ειλικρινείας διότι επικαλέστηκε την έλλειψη εκτιμήσεως μιας εκθέσεως κρίσεως, την οποία είχε κατακρατήσει εκ προθέσεως. Επίσης με την απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1966 (Alfieri κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υπόθεση 3/66, Racc. σ. 633) το Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή ενός υπαλλήλου, ο οποίος είχε σκοπίμως παραλείψει να ορίσει ιατρό της εμπιστοσύνης του ως μέλους επιτροπής αναπηρίας και κατόπιν αμφισβήτησε τη νομιμότητα της διαδικασίας. Κατά τον προσφεύγοντα, η απόφαση της 15ης Ιουνίου 1976 (Wack κατά Επιτροπής, υπόθεση 1/76, Racc. σ. 1017) αφορά περίπτωση μη καταβολής της αποζημιώσεως αποδημίας διότι οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγησή της δεν συνέ-

τρεχαν κατά το χρόνο εισόδου του υπαλλήλου στην υπηρεσία. Τέλος, οι αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1979 (Broe κατά Επιτροπής, υπόθεση 252/78, Racc. 1979, σ. 2393) και της 9ης Μαρτίου 1978 (Herpels κατά Επιτροπής, υπόθεση 54/77, Racc. 1978, σ. 585) διαπιστώνουν τη νομιμότητα της αναζητήσεως αχρεωστήτως καταβληθέντων στην οποία προέβη η Επιτροπή εις βάρος ενός υπαλλήλου υπό προϋποθέσεις αντίθετες με αυτές στην παρούσα υπόθεση.

Ο προσφεύγων υποστηρίζει περαιτέρω ότι η αρνητική απόφαση εκφράζει υπερβολική αυστηρότητα αν σκεφθεί κανείς ότι τόσο το τμήμα διοικήσεως και προσωπικού της Ispra, όσο και το τμήμα διοικητικών και οικονομικών δικαιωμάτων των Βρυξελλών φάνηκαν ευνοϊκά στο θέμα της εκκαθαρίσεως των καθυστερουμένων ποσών. Ο προσφεύγων υπογραμμίζει σχετικά ότι το υπηρεσιακό σημείωμα της 13ης Μαρτίου 1985 του τμήματος διοικήσεως και προσωπικού της Ispra υπέδειξε μάλιστα την κατάλληλη τεχνική λύση, δηλαδή την αναδρομική καταχώρηση των πληρωμών στον προϋπολογισμό ερεύνης για τα έτη 1978 ως 1983.

Ο προσφεύγων θεωρεί ότι η κύρωση — ή η στέρηση την οποία συνεπάγεται — που του επιβλήθηκε είναι προφανώς δυσανάλογη και άδικη και ότι η μόνη οικονομική κύρωση που του φαίνεται δικαιολογημένη από νομική άποψη είναι η άποψη της όψιμης διαθέσεως των οφειλομένων ποσών χωρίς τόκους υπερημερίας ενόψει του γεγονότος ότι κατά παράδοση οι τόκοι προϋποθέτουν αίτηση του ενδιαφερομένου.

Η *Επιτροπή* δεν αμφισβητεί ότι ο προσφεύγων συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις για να τύχει της αποζημιώσεως εκπατρισμού και ότι η χορήγησή της στηρίζεται μόνο στο κριτήριο ιθαγενείας, το οποίο, όπως προσδιορίστηκε από το Δικαστήριο στην απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 1980 που εκδόθηκε στην υπόθεση 147/79 (Hochstrass κατά Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων), έχει το προσόν να είναι ομοιόμορφο, αντικειμενικό και να βρίσκεται σε άμεση σχέση με το σκοπό της κανονιστικής ρυθμίσεως.

Το Δικαστήριο έχει όμως δεχθεί, με την προαναφερθείσα απόφασή του, ότι ο θεμελιώδης χαρακτήρας της αποζημιώσεως εκπατρισμού είναι « να αντισταθμιστούν τα μειονεκτήματα που υφίστανται οι υπάλληλοι λόγω της προσωπικής καταστάσεώς τους ως αλλοδαπών » και ότι τα μειονεκτήματα αυτά συνίστανται σε « ορισμένες δυσχέρειες, τόσο νομικές, όσο και πραγματικές, αστικής, οικογενειακής, εκπαιδευτικής, πολιτιστικής και πολιτικής απόψεως, που δεν έχουν οι αυτόχθονες υπήκοοι ».

Με βάση αυτές τις σκέψεις η Επιτροπή παρατηρεί ότι ο προσφεύγων, ο οποίος γεννήθηκε στην Ιταλία το 1953, έζησε πάντοτε στη χώρα αυτή, εκεί εσπούδασε μέχρι το 1973 και εκεί εργάστηκε ώς τις 27 Οκτωβρίου 1975, ήταν στην πραγματικότητα τόσο λίγο απόδημος στην Ιταλία ώστε δεν υφίστατο πλέον κανένα μειονέκτημα λόγω της καταστάσεώς του ως αλλοδαπού. Η αφομοίωσή του με τη χώρα υποδοχής και με τους ιταλούς συναδέλφους του ήταν ισχυρή στο σημείο που να τον κάνει να λησμονεί ότι ήταν γερμανός υπήκοος. Κατόπιν αυτού, δικαίως η Επιτροπή, οι υπηρεσίες της οποίας δύο φορές επέστησαν την προσοχή όλων των υπαλλήλων στην τροποποίηση του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως που επήλθε το 1978 και που δεν μπορούσε αναγκαστικά να γνωρίζει ότι ο προσφεύγων είχε γερμανική ιθαγένεια, δεν του κατέβαλε την αποζημίωση εκπατρισμού παρά μόνο από την ημέρα που την εζήτησε.

Η λύση που δέχθηκε η ΑΔΑ με την απόφασή της της 1ης Απριλίου 1986, που μπορεί να φαίνεται πολύ αυστηρή από χρηματική άποψη κατά το μέτρο που θίγει έναν υπάλληλο χαμηλού βαθμού, δεν μπορεί πάντως να λογισθεί ως κύρωση. Αποτελεί την άμεση συνέπεια της παθητικής και αμελούς συμπεριφοράς του προσφεύγοντος. Και αν υποτεθεί ακόμη ότι υφίσταται κάποια ανωμαλία στην περιουσιακή

κατάσταση του προσφεύγοντος, από την απόφαση του Δικαστηρίου που εκδόθηκε στις 13 Ιουλίου 1972 στην υπόθεση 90/71 (Bernardi κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) προκύπτει ότι δεν μπορεί να επικαλεστεί ανωμαλία η οποία αποτελεί συνέπεια της δικής του συμπεριφοράς.

Άλλωστε, η νομολογία του Δικαστηρίου είναι παγία και ρητή στη διαπίστωση ότι, όταν η διοίκηση πλανήθηκε, ακόμα και επί πολλά έτη, « δεν έχει σημασία αν η πλάνη ήταν ή όχι πρόδηλη για τη διοίκηση, αλλά αν ήταν για τον προσφεύγοντα, η κατάσταση δε στην οποία βρίσκεται η διοίκηση η οποία είναι επιφορτισμένη με την πληρωμή χιλιάδων αποδοχών και επιδομάτων κάθε είδους δεν μπορεί να συγκριθεί με την κατάσταση του υπαλλήλου, που έχει προσωπικό συμφέρον να ελέγχει τα ποσά που του καταβάλλονται κατά μήνα » (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1979, Broe κατά Επιτροπής, υπόθεση 252/78). Κατά συνέπεια, ο προσφεύγων όφειλε να επισημάνει την ειδική του κατάσταση από το 1978 στη διοίκηση του Κοινού Κέντρου Ερευνών.

Όσον αφορά τη δήθεν παράβαση του άρθρου 62 του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως, πρέπει να γίνει δεκτό καταρχάς ότι ο προσφεύγων δεν παραιτήθηκε ποτέ από το δικαίωμα που του ανήκει να τύχει της αποζημιώσεως εκπατρισμού και ότι του χορηγήθηκε η αποζημίωση αυτή μόλις έλαβε γνώση η ΑΔΑ της πραγματικής του καταστάσεως. Έτσι, η ΑΔΑ ενήργησε σύμφωνα με την αρχή που δέχθηκε το Δικαστήριο με την απόφασή του της 9ης Μαρτίου 1978 (Herpels κατά Επιτροπής, υπόθεση 54/77, Racc. 1978, σ. 585), σύμφωνα με την οποία η αναδρομική ανάκληση πλημμελούς ή πεπλανημένης αποφάσεως υπάγεται γενικά σε πολύ αυστηρές προϋποθέσεις, ενώ η κατάργηση για το μέλλον τέτοιας αποφάσεως είναι αντιθέτως πάντοτε δυνατή. Εξάλλου, είναι ανακριβές να λέγεται ότι η εν λόγω αποζημίωση είναι απαράγραπτη. Όπως και η αποζημίωση αποδημίας και τα οικογενειακά επιδόματα, που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του μισθού, έτσι και η αποζημίωση εκπατρισμού μπορεί να αφαιρεθεί από κάθε υπάλληλο που δεν συγκεντρώνει πλέον τις προϋποθέσεις που του επιτρέπουν να την εισπράττει. Έτσι, μπορεί επίσης να χορηγηθεί για το μέλλον σ' εκείνον ο οποίος συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις, τούτο δε από το χρόνο που ενημερώθηκε σχετικώς.

Και ο λόγος ακυρώσεως περί παραβάσεως του άρθρου 16 του παραρτήματος VII του κανονισμού υπηρεσιακής καταστάσεως δεν παρίσταται επίσης βάσιμος δεδομένου ότι η διάταξη αυτή, ειδικότερα δε η παράγραφος 3, αφορά μόνο την αποζημίωση αποδημίας, εξαιρουμένης της αποζημιώσεως εκπατρισμού.

J. C. Moitinho de Almeida
εισηγητής δικαστής